

Oponentský posudek na disertační práci

Mgr. Helena Smolová podala na Katolické teologické fakultě, Katedře teologické etiky a spirituální teologie v akademickém roce 2013/14 disertační práci s názvem *Povolání ženy ve filosofické a teologické reflexi Edith Steinové*. Vedoucím práce je v konečné fázi doc. PhLic. Vojtěch Novotný, Th. D.

V sedmi (včetně úvodu a závěru) bohatě členěných kapitolách se zabývá, jak je v názvu práce uvedeno, povoláním ženy ve filosofické a teologické reflexi Edith Steinové.

Druhá kapitola *Život a dílo Edith Stein* přináší biografický profil této významné filosofky, teoložky a světice. Kapitola nás čtivě seznamuje s jejím vědeckým a duchovním vývojem, konverzí, mučednickou smrtí v koncentračním táboře a posmrtnou cestou ke kanonizaci. Přehledně jsme také informováni o tematickém vymezení díla a jeho recepci v České republice (2.6. a 2.7.).

Vztahu filosofie a teologie se autorka věnuje v kapitole třetí. Pozornost soustřeďuje zejména na vztah přirozeného a nadpřirozeného (3.2.).

Náplň kapitoly čtvrté tvoří pokus popsat klíčový fenomén ve filosofickém myšlení Steinové – její teorii osoby. Správně rozlišuje vývoj jejího antropologického konceptu od ranného období (4.1.) přes období münsterské (4.2.6.) k období vrcholnému (4.3.), v němž se filosofické snoubí s teologickým (obraz trojičního Boha ve stvoření, Boží obraz v člověku...), a konečně se doktorandka přibližuje k tématu disertace *Teorie osoby z hlediska ženy podle Steinové* (4.3.4).

V kapitole páté *Žena, její povolání podle přirozenosti a milosti* jsme opět svědky deskripce filosofických myšlenek Edith Steinové. Je to vlastně z velké části referát o práci Steinové *Was ist der Mensch? a Die Frau. Fragestellungen und Reflexionen*. V závěrečné podkapitole (5.7.) se ještě připojí úvahy o obrazu snoubenky ve *Vědě kříže*. Zájem na první pohled vzbudí i podkapitola o *Kněžství ženy* (5.6), ovšem rádobý aktualizační poznámky pod čarou (pozn. 523– 526), které se odklánějí od tématu práce, myšlenky Steinové poněkud zastiňují.

Kapitola šestá *Žena v konceptu výchovy a vzdělávání* je referátem o studii *Die Frau. Fragestellungen und Reflexionen*.

V závěru pak kolegyně Smolová shrnuje obsah všech kapitol předchozích.

Těžko se mi přistupuje k posouzení práce. Těšil jsem se na bohatou a šťavnatou krmí kořeněnou duchovní a mystickou vůní, ale zakoušl jsem se do suchých filosofujících úvah. Nejsa filosof, byl jsem na pochybách, a tak jsem konsultoval práci s filosofem, který se v zákoutích fenomenologie vyzná. Po formální stránce jsou filosofické části „celkem v pořádku“, chybí mu hlubší pohled do Husserlovy filosofie a do filosofického kontextu, schází mu přesně vymezená teze disertace. Moje výhrady se pak vztahují na prostší jevy. Unavuje časté opakování téhož. Většina textu je převyprávěním (někdy i méně srozumitelným) několika Steinových prací bez souvislostí, srovnání a kritického zhodnocení. Práce má charakter spíše referující, než disertující. Mrzí mne, že se vytratilo kouzlo duchovní a mystické dimenze myšlení Edithy Steinové, práce je přeci odevzdána na Katedře teologické etiky a spirituální teologie, ne filosofie. Ostatně představené myšlenky Steinové nejsou ničím převratným, kouzlo jejího přínosu je jinde a doktorandka to zcela jistě ví. Když už je však filosofii věnována tolik prostoru, určitě by mne zajímalo, jak lze skloubit či naroubovat fenomenologii a Tomášovu filosofii, nebo jak lze fenomenologii využít v teologii. V čem se rozcházela Steinová s Husserlem atd. Při četbě mně také zdržoval poměrně nečtivý a nestandardní aparát poznámek a citací. Bylo by zbytečné zabývat se drobnostmi, jako ukázka postačí třeba tvrzení: „Stala se první světicí katolické církve, která se narodila jako židovka“ (s. 30)...

Přesto má práce své nezastupitelné klady. Jak sama Helena Smolová připomíná: „Při volbě tématu vycházela pisatelka z faktu, že v České republice nebyla publikována žádná studie o Edith Steinové, ani nebylo zpracováno téma ženy podle Steinové, přestože v Německu, ale také v dalších zemích a jazykových oblastech, je zkoumání života a díla této autorky věnována velká pozornost.“ (s. 8) Dnes už nějaké studie sice vydány byly, připravuje se překlad celého díla, ale Smolová je jednou z prvních průkopnic bádání o Steinové u nás. Předložená disertace odkrývá českému čtenáři dosud nepředstavené oblasti myšlení německé filosofky a teoložky a je proto jistým přínosem.

Nelze jí také upřít osobní zájem a vnitřní angažovanost v tématu. Věnovala mu již svou magisterskou práci, je hmatatelné, jak je Terezií Benediktou inspirována a toto zaujetí by mohlo být inspirativní i pro české teologické prostředí.

Po zvážení všech pro a proti si dovolím práci k obhajobě doporučit.

doc. ThDr. Václav Ventura, Th.D.

3.2.2014